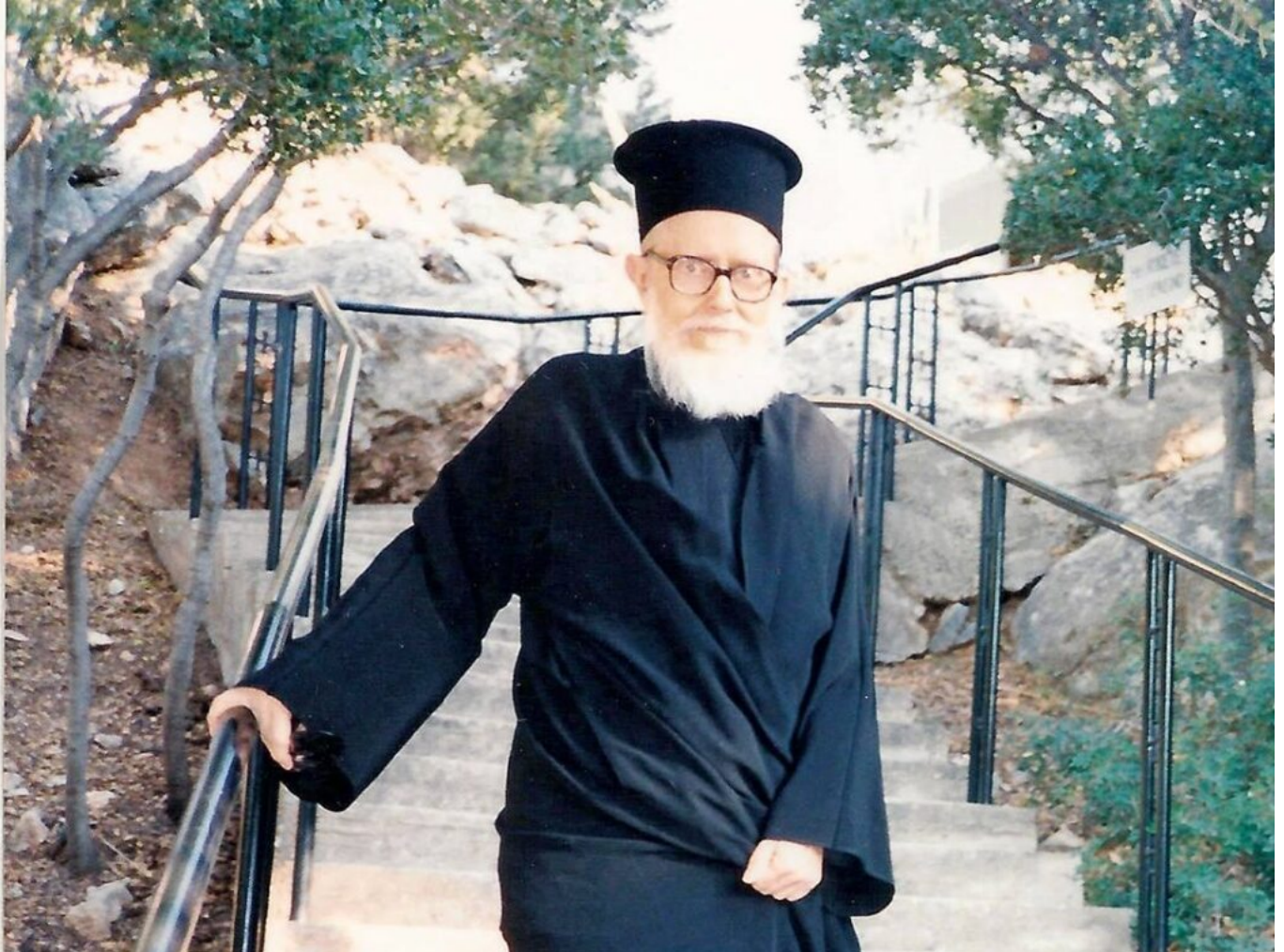

Η χριστοκεντρικότητα της ζωής του π. Ηλία Μαστρογιαννόπουλου

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Ακολουθεί ο Επίκηδειος Λόγος, [Είς αρχιμανδρίτη Ἡλία Μαστρογιαννόπουλο († 1 Φεβρουαρίου 2020)], δια στόματος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μάνης, κ. Χρυσοστόμου:

Μακαριώτατε, Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΕ, Πάτερ καὶ Δέσποτα

Σεπτῇ τῶν Ἀγίων Ἱεραρχῶν χορεία

Τίμιον τῆς Ἐκκλησίας Πρεσβυτέριον

Εὐλαβεῖς καὶ πενθοῦντες πατέρες καὶ ἀδελφοὶ τῆς Ἀδελφότητος ταύτης

Χριστεπώνυμον ἐκκλησίασμα

«Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου Δέσποτα κατὰ τὸ ρῆμα σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου...».

Αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ γέροντος ἁγίου καὶ δικαίου Συμεὼν ψέλλισε ὁ ἀγαπητός μας π. Ἡλίας καὶ πέταξε ἡ ἐκλεκτὴ ψυχὴ του πρὸς τὰ οὐράνια σκηνώματα.

Μετέστη πρὸς Κύριον διὰ νὰ Τὸν ὑπαντήσῃ ὁ σεβαστὸς εἰς πάντας π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος καὶ «προστίθεται ἤδη τοῖς οἰκείοις» τῆς πίστεως, ἵνα ἀναπαυθῇ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγίων καὶ σοφῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐλαχε εἰς ἐμέ, μεταξὺ ἄλλων ἱκανῶν πνευματικόν του τέκνων, νὰ ἐκφωνήσω τὸν προσήκοντα παρόντα ἐπικήδειον λόγον.

Ὁ μεταστὰς αἰοίδιμος π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος ὑπῆρξε προσωπικότης κατὰ πολὺ ἀνωτέρα τοῦ μετρίου καὶ τοῦ συνηθούς. Σπανία μορφή ἡ ὁποία διεζωγράφησε τὴν νεωτέρα ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Ἔθεσε τὴν πνευματικὴν του σφραγίδα καὶ «ἔταμε ὁδούς», καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζουν οἱ εἰδήμονες.

Ἀπλοῦς εἰς τὴν ἐμφάνισιν, σεμνότατος εἰς τοὺς τρόπους, ἐπιεικὴς ὅπου ἔδει καὶ αὐστηρὸς ὅπου ἐπεβάλλετο, βαθύτατα πιστός, καλλιεργημένος μὲ τὴν θύραθεν χριστιανικὴν παιδείαν, εὐγενὴς ἐξ ἀρχοντικῆς εὐσεβοῦς οἰκογενείας, ἀκαταπόνητος, φλογερὸς ὅχι μόνον εἰς τὰ συναισθήματα ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁραματισμούς, ἦτο προικισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ πλεῖστα ὅσα τάλαντα, τὰ ὁποῖα βεβαίως καὶ ἀξιοποίησε καὶ τοῦτο μόνον πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ Πατρός, προσφέρων μάλιστα ὅλην τὴν παρουσίαν του εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν ἀγνὴν καρδίαν του εἶχεν ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἀναφθῇ ὁ θερμὸς πόθος τῆς ἀφιέρωσης εἰς τὸν Κύριον. Καθ' ὅλην τὴν ἐπίγειον ζωὴν του, τῷ ὄντι, ἀνῆκε εἰς τὸν Κύριον καὶ ἔζη δι' Αὐτόν. Εἶχε υἱοθετήσῃ τὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου, τὸν ὁποῖον καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως ἠγάπα: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. 3,11).

Ὁ π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, υἱὸς τοῦ ἱατροῦ Δημητρίου Μαστρογιαννοπούλου, ἐκ Λακωνίας καὶ τῆς Μαρίας Ματθοπούλου ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὴν 10ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1919. Ἀδελφὴ του ὑπῆρξε ἡ ἀείμνηστος φιλόλογος Σταματία ἀφιερωμένη καὶ αὐτὴ εἰς τὸν Θεόν, προϊσταμένη ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, τῆς Ἀδελφότητος «Εὐσέβεια». Συγγενεῖς του ἦσαν ἐκ μητρὸς οἱ: Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Ἱερόθεος καὶ ὁ γέροντας π. Εὐσέβιος Ματθόπουλος.

Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἔλαβε κατ' ἀρχὴν οἴκοι, ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν Ἰόνιον Σχολὴν καὶ εἰς τὸ Πειραματικὸν Γυμνάσιον Ἀθηνῶν. Ἐπεράτωσε τὰς θεολογικάς του σπουδὰς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν λαβὼν τὸ πτυχίον του μὲ ἄριστα τὸ ἔτος 1942 ἔχοντας ὡς καθηγητὰς τοὺς κορυφαίους τῆς σχολῆς τοὺς ἀειμνήστους: Π.Μπρατσιώτην, Π.Τρεμπέλα, Δημ.Μπαλάνο, Νικ.Λούβαρη, Ἀμ.Ἀλιβιζᾶτο, Βασ.Στεφανίδην, Γ.Σωτηρίου κ.ἄ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1938 εἰσῆλθε εἰς τὴν Ἀδελφότητα Θεολόγων «ἡ Ζωὴ» καὶ ἔκτοτε ἤρχισε νὰ ἐργάζεται ἱεραποστολικῶς μετ' ἐνθέου ζήλου καὶ πλήρους ἀνιδιοτελοῦς προσφορᾶς, γενόμενος μάλιστα καὶ Ἀναγνώστης διὰ χειρῶν τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου (τοῦ Παπαδοπούλου).

Στις 8/11/1945 ἐχειροτονήθη Διάκονος ὑπὸ τοῦ Τιτουλαρίου Μητροπολίτου Πατάρων Μελετίου (Χρηστίδης) καὶ στὶς 6/8/1949 πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακείμ (Καβύρη) καὶ ἐχειροθετήθη ἀρχιμανδρίτης.

Τὴν χρονικὴν αὐτὴν περίοδον, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ, ὑπηρέτησε ὡς ἱεροκῆρυξ εἰς διαφόρους Ἱεροὺς Ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ ἔτος 1952 λαμβάνει «ἐνταλτήριον» ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τότε Ρωγῶν Διονυσίου διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς πνευματικῆς πατρότητος καὶ τὴν διακονίαν τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως.

Κατὰ τὴν μετακατοχικὴν περίοδον παρέδιδε μαθήματα χριστιανικοῦ καταρτισμοῦ εἰς φοιτητάς, κατηχητὰς καὶ στελέχη νεανικῶν κινήσεων καὶ ἀπέσπασε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀκροατῶν διὰ τὴν προβληματικὴν, τὴν προοδευτικὴν προσέγγισιν καὶ τὴν πατερικὴν τεκμηρίωσιν τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέπτυσε. Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ πνευματικὸς σύνδεσμος μετὰ τῶν: Ἀλεξάνδρου Γκιάλα (Γ.Βερίτη), τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἀλεξ. Τσιριντάνη καὶ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἀστρονομίας Δημ. Κωτσάκη, προσωπικοτήτων τῆς ἐποχῆς του ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιοῦ ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώστα. Αὐτοὶ ἐπηρέασαν τὴν πνευματικὴν συγγραφὴν καὶ προσφορὰν του καὶ προχώρησε πέραν αὐτῶν. Εἶναι προσέτι λίαν ἐνδεικτικὰ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα

ἄρθρα καὶ δοκίμια τὰ ὅποια ἔχουν δημοσιευθεῖ εἰς τὰ περιοδικὰ Ἐκκλησία, Ἐφημέριος, Ζωή, Ἀκτῖνες, καὶ Ἀνάπλασις θεολογικοῦ, κοινωνικοῦ, ἱστορικοῦ, βιογραφικοῦ προβληματισμοῦ καὶ θεολογικῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῶν συγχρόνων καταστάσεων καὶ προβλημάτων.

Διετέλεσε προϊστάμενος τῆς Ἀδελφότητος ἀπὸ τὸ ἔτος 1959 ἕως τὸν Ἰανουάριο 1966.

Κατὰ τὰ ἔτη 1960 ἕως 1965 διοργάνωσε τὰ πρωτοποριακὰ θεολογικὰ Συνέδρια, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἐφεσος» ὅπου προσεκλήθησαν καὶ ὠμίλησαν ἄρκετοὶ κληρικοὶ λαϊκοὶ τῆς ὀρθοδόξου διασποράς, Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ: Ἀλεξ. Σμέμαν, Ἰω. Μάγεντορφ,

Γ. Φλωρόφσκυ, Ὁλ. Κλεμάν, Π. Στροῦβε κἄ. Ἐπίσης ἐπεμελήθηκε τὴν ἔκδοσιν θεολογικῶν Συμποσίων, τὰ ὅποια φέρουν τοὺς τίτλους:

- 1) «Θεολογία, ἀλήθεια καὶ Ζωή», 2) Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος
- 3) Ἡ λειτουργία μας 4) «Ὁ ζωντανὸς λόγος».

Τὸ ἔτος 1962 καὶ μετέπειτα μετεῖχε εἰς προσκυνηματικὰς ἀποδημίας, μεμονομένως ἢ τῇ συνοδείᾳ θεολόγων καὶ κατηχητῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ἀγίους Τόπους, Ἱερὰν Μονὴν Θεοβαδίστου Ὁρους τοῦ Σινᾶ καὶ εἰς Ἱ. Μονὰς ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1968 μέχρι τοῦ ἔτους 1971 ἀνέλαβε τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἀνωτέρου Ἱερατικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Τήνου, ἐνῶ μετὰ τὸ 1971 ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου Α΄ (τοῦ Κοτσώνη) δίδασκε ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν Ἀνωτέραν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν.

Τὸ θέρος τοῦ 1968 πραγματοποίησε ἐκπαιδευτικὸ ταξίδι εἰς μοναστικὰ κέντρα τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας, τοῦ Βελγίου, εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν Σαμπεζὺ Γενεύης, εἰς ἄλλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Ἰταλίας. Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν δημιουργικὴν καὶ διακριτικὴν παρουσίαν του, εἰς ποικίλας Συνοδικὰς καὶ Ἀρχιεπισκοπικὰς Ἐπιτροπὰς μὲ κυριωτέραν ἐνασχόλησιν του τελευταίως εἰς τὴν Εἰδικὴν Συνοδικὴν Ἐπιτροπὴν Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως, ὡς μέλος αὐτῆς. Τὸ ἔτος 2004 ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἀπένημε τὸ ἀνώτατο παράσημο τιμῆς τοῦ Ἀπ. Παύλου.

Πόθος διάπυρος τῆς ἁγίας ψυχῆς του ἦτο νὰ ἴδῃ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνακαινιζομένην, ἀκμάζουσαν, δυνατὴν, ζῶσαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὑπῆρξε δόκιμος χειριστὴς τοῦ προφορικοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ γραπτοῦ λόγου καὶ διηνεκῶς ἐτροφοδότει τὸ λαὸν τοῦ Θεοῦ μὲ λόγους οἰκοδομῆς, παρακλήσεως, τονώσεως, προβληματισμοῦ καὶ ἐλπίδος. Ὅπως ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος διαχέεται εἰς τὸ περιβάλλον οὕτω πῶς καὶ ἡ ἀκλόνητος πίστις τοῦ ἀειμνήστου γέροντος.

Ἐξαίρετον ἦθος, ἄκαμπτη ἀγωνιστικότητα, ἄνθρωπος πολλῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον

ἰδιαίτερα πρὸς τὸν πονεμένο, τὸν ἀσθενῆ, τὸν ἀνάπηρο, τὸν τυφλό, τὸν ἡλικιωμένο, τὸν ξενιτεμένο, τὸ ὀρφανὸ παιδί, τὸν φοιτητή, κληρικὸς τοῦ καθήκοντος, τῆς ἀκριβοῦς τάξεως, τοῦ σπανίου χαρίσματος τῆς ποιμαντικῆς διακρίσεως καὶ κυρίως τῆς σιωπηρῆς φιланθρωπίας.

Ὁ π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος ἔχει καταξιωθῆ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν λόγιος κληρικός. Ἀπόφοιτος τοῦ Πειραματικοῦ Σχολείου, ἀριστοῦχος πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, κάτοχος ξένων γλωσσῶν ἰδίᾳ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης μὲ λιπαρὰν γνῶσιν τῆς θύραθεν παιδείας καὶ δὴ τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἱστορίας ποιήσεως, τῆς λογοτεχνίας, καὶ τῆς μουσικῆς ἀλλὰ καὶ ἐμβριθῆς γνώστης καὶ τῶν ξένων συγγραφέων καὶ δημιουργῶν. Ἡ ἀρίστη αὐτὴ ἐπίδοσίς του εἰς τὴν θύραθεν παιδείαν τὸν ἐβοήθησε τὰ μέγιστα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν χριστιανικῶν γραμμάτων εἰς τὴν ἀνάδειξιν του ὡς συγγραφέως περὶ τῶν ἑκατὸν τὸν ἀριθμὸν ἔργων. Τὰ συγγράμματά του κατατάσσωμεν εἰς ἱστορικά, θεολογικά, ἐρμηνευτικά, πατερικά, βιογραφικά, ἐκδόσεις κειμένων, προσευχητάρια κ.ἄ.

Ἀξίζει νὰ ἀναφέρομεν μερικοὺς τίτλους τῶν ἔργων του: Ἱστορικά: «Ἡ ἐκκλησία τῶν μαρτύρων», «Βυζάντιον», «Βυζαντινοὶ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος». Βιογραφικά: «Οἱ θεμελιωταὶ τῶν ἐπιστημῶν», «Μεγάλοι Δημιουργοί», «Ἐργάται τοῦ πνεύματος», «Διονύσιος Φαραζουλῆς», «Ἀλέξανδρος Γκιάλας», «Δύο σύγχρονοι ἅγιες μορφὲς τῆς Πάτμου», «Λαϊκὸ Συναξάρι», «Ἅγιες Γυναῖκες τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας», «Ἐπιστροφές», «Ἀναγεννητικὸ Κίνημα, Παραφυάδες τῶν Κολλυβάδων». Θεολογικά: «Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἄνθρωπος», «Νοσταλγία τῆς Ὁρθοδοξίας», «Φάρμακον Ἀθανασίας», «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ», «Προσανατολισμοί», «Ἰκεσίες», «Μαθητεία στὴν καινούργια ζωή». Μεγάλῃ ὑπῆρξε ἐπίσης καὶ ἡ ποιμαντικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐν γένει ἐπιστολογραφικὴ του δραστηριότητα.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο διέκρινε τὸ συγγραφικὸν τάλαντον τοῦ π. Ἡλίου ἦταν ὁ ζωντανὸς πηγαῖος λόγος του, ἡ γλαφυρότης, ἡ πρωτοτυπία τῶν θεμάτων, ἡ ἐμβάθυνσις, ἡ ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια τῶν γραφομένων, ἡ συνθετικὴ ἰκανότης, ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ τοῦ ἀναγνώστου. Τὰ κείμενά του ἄλλοτε συγκινοῦν, ἄλλοτε προβληματίζουν καὶ ἄλλοτε καλλιεργοῦν ἐσωτερικῶς ἢ καὶ ὅλα αὐτὰ μαζί.

Ὡς κορυφαῖα ἔργα τοῦ π. Ἡλίου δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν παλαιότερα τριλογίαν: Ἡ Ἐκκλησία τῶν Μαρτύρων, Βυζάντιον, Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ τὴν νεοτέραν τριλογίαν: Τὸ πολίτευμα τῶν χριστιανῶν, Ὁρθόδοξες προσεγγίσεις, Ἅγιες Μορφές τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀρκετὰ ἔργα του ἔχουν μάλιστα μεταφρασθεῖ καὶ εἰς

ξένας γλώσσας, γαλλική, αγγλική, γερμανική, ρωσική καὶ στὴν κορεατική.

Τὸ τελευταῖο σύγγραμμα τῆς παλαιότερας τριλογίας τοῦ π. Ἡλία, Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἄνθρωπος (Α' ἔκδ. 1966 σελ. 400) μᾶς δίνει τὸ δεύτερον στίγμα τῆς πνευματικῆς του πορείας.

Ὁ π. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἀνιχνευτὰς τοῦ πατερικοῦ θησαυροῦ, ὁ πρωτοπόρος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ σπουδὴν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, γεγονὸς τὸ ὁποῖον γνωρίζουν μόνον οἱ εἰδικοί, ἤδη ἀπὸ τὴν δεκαετίαν τοῦ 1950. Οἱ τρεῖς μεγάλοι Καππαδόκαι Πατέρες, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Μακάριος Αἰγύπτιος, ὁ Μάξιμος ὁ ὁμολογητής, ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος ἀλλὰ καὶ οἱ ἡσυχασταὶ Πατέρες γίνονται διὰ πρώτην φορὰν εὐρύτερον γνωστοὶ ἀπὸ τὰς ὁμιλίας, τὰς συγγραφάς, τὰς μελέτας, τὰς μεταφράσεις, τὰς ἐκδόσεις τοῦ ἀκαταπόνητου λάτρου τῶν Πατέρων καὶ τῆς θεολογίας των.

Ἀλλὰ διὰ τὸν π. Ἡλία τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων δὲν εἶναι ἀπλῶς μία θεωρητικὴ ἐνασχόλησις. Ὁ ἴδιος ἔλεγε συχνά: «Οἱ Ἕλληνες Πατέρες δὲν εἶναι παλαιὰ εἰκονίσματα ἐνὸς ἱστορικοῦ ἢ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Οὔτε ἀποτελοῦν φυλακτὰ πρὸς φύλαξιν καὶ συντήρησιν. Εἶναι ζωντανὰ πηγαὶ πρὸς ἀντλησιν. Εἶναι κεφάλαια πρὸς ἐκμετάλλευσιν. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὁδηγοί, διότι ἡσχολήθησαν μὲ φλέγοντα ζητήματα καὶ ἐπάλαισαν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀνθρωπίνου στίβου. Διὰ τοῦτο πιστεύομεν ὅτι ἡ ἐπεξεργασία τοῦ πολυτίμου ὑλικοῦ ποὺ μᾶς ἐκκληροδότησαν οἱ Πατέρες καὶ ἡ ἀφομοίωσις τῆς ζωντανῆς αὐτῆς παραδόσεως ἀποτελοῦν βασικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν καλὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας εἰς τὸν αἰῶνα μας».

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡσθάνθη καθ' ὅλην τὴν ζωὴν ὁ π. Ἡλίας τοὺς Πατέρας, καὶ αὐτοὺς εἶχεν ὡς ἐμπνευστὰς εἰς τὸ πολύπλευρον ποιμαντικὸν καὶ διδακτικὸν του ἔργον. Ὁ π. Ἡλίας τῷ ὄντι ἔζησε πατερικῶς.

Ἡ ἀπόλυτος πιστότης εἰς τὴν Παράδοσιν καὶ ἡ σπουδαιοτάτη θεολογική του κατάρτισις ἔδωκαν εἰς τὸν πατέρα Ἡλία τὴν ἐξαιρετικὴν δυνατότητα καὶ ἱκανότητα τοῦ διαλόγου μετὰ τῆς διανοήσεως τῆς ἐποχῆς του καὶ μετ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἑτεροδόξων χριστιανῶν. Δὲν ἐφοβήθη οὔτε τὴν “κοσμικὴν” λεγομένην διανόησιν, οὔτε τὴν ἑτερόδοξον θεολογίαν. Τούναντίον, μὲ τὴν εὐρυμάθειάν του, τὴν δυναμικότητά του, τὴν βιβλικὴν θεμελίωσίν του καὶ τὴν πατερικὴν πνοήν του κατόρθωσε νὰ διαλεχθεῖ μὲ πολλοὺς διανοουμένους, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀσπασθῇ τὴν ἄρνησιν ἢ εἶχον ἀμφιβολίας ἢ πνευματικὰς ἀναζητήσεις ὡς ἐπίσης καὶ μὲ ἑτεροδόξους καὶ ἐπέτυχεν ὥστε αὐτοὶ νὰ καθίστανται κατὰ καιροὺς μαθηταὶ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος καὶ συγχρόνως νοσταλγοὶ τῶν ἀτίμητων θησαυρῶν της.

Βεβαίως ὁ π. Ἡλίας εἶχε σημαντικὰς ἐπαφὰς ἐπὶ θεολογικοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου μὲ προσωπικότητες ὅπως Πατριάρχας, Ἀρχιεπισκόπους, Ἱεράρχας, Κληρικούς, Μοναχοὺς, καὶ δὴ Ἀγιορείτας πατέρες, Ἀκαδημαϊκοὺς Διδασκάλους καὶ διαφόρων εἰδικότητων ἐπιστήμονας καθ' ὅτι ἐθεώρησε ἐπιβεβλημένον καθῆκον τὴν ζῶσαν μαρτυρίαν τῆς πίστεως εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Πολλάκις αὐτὸ ἔλαβε τὴν ἑκφρασιν μιᾶς «ἱερῆς ἀγωνίας» διὰ τὸν κόσμον καὶ τὰ κακῶς κείμενα τοῦ κόσμου. Βαθύτατος πόθος του ἦταν νὰ ἔλθῃ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν. Συγχρόνως καὶ μὲ τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους εἶχε τὴν δυνατότητα τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας καὶ πολλοὺς συνανθρώπους μας τοὺς ξεκούραζε καὶ ἐνδυνάμωνε καὶ ὑλικά καὶ πνευματικά. Εἶναι πρῶτος, ἐκεῖνος, ποὺ ἔγραψε γιὰ τὸν Ἅγιο Λουκᾶ Ἀρχιεπίσκοπον Κριμαίας, τὴν δεκαετία τοῦ '60, ποὺ μίλησε γιὰ τὸν ἅγιο Ἰουστῖνο Πόποβιτς καὶ τόσους ἄλλους ἁγίους καὶ ὁσίους ποὺ κατόπιν ἔγιναν γνωστοὶ πανορθόδοξως.

Ἄλλο σημεῖο τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ π. Ἡλίας εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ γέροντας ὑπῆρξε ἐμπνευστὴς σπουδαίων πνευματικῶν ἔργων εἰς τὸν λειτουργικὸν ἱεραποστολικὸν καὶ φιланθρωπικὸν τομέα τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ εἰς μὲν τὸν πρῶτον τομέα, ἐκεῖνον τῆς Λειτουργικῆς, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἔδωκεν ὠθησιν εἰς τὴν Λειτουργικὴν Ἀγωγὴν καὶ Ἀναγέννησιν ἀκολουθῶντας τὸ παράδειγμα τῶν Κολλυβάδων Πατέρων τοὺς ὁποίους καὶ ἐμελέτησε καὶ κατέστησεν εὐρέως γνωστούς. Εἰς δὲ τὸν δεύτερον τομέα, αὐτὸν τὸν βλέπομεν πλούσιον εἰς ἔργα φανερά καὶ ἀφανῆ ἱεραποστολικοῦ θείου ζήλου, εἰς πληθώραν ὁμιλιῶν, κηρυγμάτων, εἰσηγήσεων, ἀποστολῶν, ἔργων ποιμαντικῆς μερίμνης ἀτομικῆς καὶ συλλογικῆς. Ὁ φιλανθρωπικός, τέλος, τομέας περιλαμβάνει πολλὰς προσπάθειας. Ἐπρωτοστάτησε καὶ ἰδρύθησαν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν του καθοδήγησιν πολλοὶ σύλλογοι καὶ ἰδρύματα.

Μία τελευταία πτυχὴ, ἡ ὁποία εἶναι οὐσιαστικῶς ἡ πρωτίστη καὶ θεμελιώδης διὰ

τὸν π. Ἡλία εἶναι ἡ χριστοκεντρικότης τῆς ζωῆς του. Δυνάμεθα νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι ὁ π. Ἡλίας ἐγεννήθη διὰ τὸν Χριστόν, ἀνετράφη εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν ἀθηναϊκὴν οἰκογένειάν του διὰ τὸν Χριστόν, ἐγένετο ἱερεὺς διὰ τὸν Χριστόν, ἔζησε διὰ τὸν Ἠγαπημένον τῆς καρδίας του τὸν Χριστόν. Ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ὑπαρξίν του δίδει ὅλον τὸν δυναμισμόν, τὴν σοβαρότητα, τὴν ἱεροπρέπειαν, τὸ ἥθος καὶ τὸ πλήρωμα, πολύτιμα θησαυρίσματα, τὰ ὅποια κοσμοῦν τὴν προσωπικότητά του. Συχνὴ ἦταν ἡ φράσις του: «Νὰ ἀκούσωμεν τί λέγει ὁ Κύριος», «Τί θέλει ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Κύριος».

Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ μία προσευχή του:

“Ἀξιῶσέ με Λυτρωτά μου, ὅλη ἡ ζωή μου νὰ εἶναι μία Ἐπὶ κλήσις καὶ μία Μετουσίωσις, ἓνα Μυστήριον καὶ ἓνας Καθαγιασμός, μία Ἱεουργία καὶ Μεταμόρφωσις τῶν πάντων».

Μακαριώτατε, Σεῖς ὁ ὁποῖος ἐγνώρισατε ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν γέροντα καὶ τὸν εἶχατε εἰς ὑψίστην ὑπόληψιν, ἰδοὺ παρὼν, προσεύχεσθε, διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς του.

Ὁ π. Ἡλίας, ἀγαπήσας τὸν Θεὸν «ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καρδίας καὶ διανοίας» αὐτοῦ, ὑπετάγη Αὐτῷ τῷ Θεῷ, ἐξ ὁλοκλήρου, ἐν τοῖς πράγμασιν. Εἰργάσθη εἰς τὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου ἐν σοφίᾳ, ἐν συνέσει, ἐν ταπεινώσει καρδίας, ἐν φιλανθρώπῳ διαθέσει, ἐν καρτερίᾳ καὶ ὑπομονῇ ὑποδειγματικῇ καὶ ἀφοσιώσει πρὸς τὸν Ἀρχιποίμενα καὶ Ἠγαπημένον Χριστόν.

Δεῦτε, ὅσοι ἠγαπήσατε τὸν πιστόν, τὸν φιλόθεον, τὸν φιλόπονον, τὸν ἐλεήμονα, τὸν πεπαιδευμένον ἐκκλησιαστικὸν ἄνδρα, δεῦτε, ὅσοι ὑπήρξατε πνευματικά του τέκνα, ὅσοι φίλοι ἐνώσωμεν τὴν φωνὴν κληρὸς καὶ λαός, καὶ εἴπωμεν ἀπὸ μέσης καρδίας καὶ πάλιν τὸ τῆς Ἐκκλησίας: «Χριστὸς σε ἀναπαύσει ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ θύρας Παραδείσου ἀνοίξοι σοι...»

Τοῦ μακαριστοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἡλίου Μαστρογιαννοπούλου, μεγάλου πνευματικοῦ πατρὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, Αἰωνία ἡ μνήμη.